

Reglement
op de exercitie der veldar-
tillerie in Ned. O. I.
Vervolg van het reglement
Het Batterij-geslacht
Cahokke Surinamen

LEMBAGA KEBUDAJAAN

INDONESIA

VI-55

NO. 1A

PERPUSTAKAAN NASIONAL

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

39 Hal.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

REGLEMENT

OF DE

EXERCITIËN

DER

VESTING-ARTILLERIE

IN

NEDERLANDSCH OOST-INDIE.

Vervolg van het Eerste Gedeelte.
HET BATTERIJ-GESCHUT.
GETROKKEN VUURMONDEN.

PERPUSTAKAN NASIONAL RI

Uitgegeven op last van het Departement van Oorlog.

BATAVIA
LANDS-DRUKKERIJ

1873.

INHOUD.

	Bladz.
Algemeene bepalingen	1.
I. Kanons op Belegering-affuiten	4 ^s
II. Kanons op Wal-affuiten tot Vesting- en Kust-geschut	16 ⁿ

PERPUSTAKAAN NASIONAL R.I.

Tanggal : 29 - 06 - 2010
Nomor Induk : 567 / PN - MUSEUM / 10
BIB - ID : 0010 - 31933560
ITEM - ID : 0209075316
Asal : Museum Pusat

Algemeene bepalingen.

1. De algemeene bepalingen voor de bediening der gewone vuurmonden, zijn ook voor de getrokken vuurmonden van toepassing.

2. De in punt 8 van die bepalingen opgegeven behoeften, welke op de exercitie-batterij behooren aanwezig te zijn, worden voor de getrokken vuurmonden vermeerderd met: hoedjes tot slaghoedjes, klossen tot kleine ladingen van 12^{cm}. getr., zundertjes tot buizen van puntgranaten en puntgranaatkartetsen, een schroefsleutel tot gewone buizen tot puntgranaten en puntgranaatkartetsen, en een schroefsleutel tot percussiebuizen tot puntgranaten; de granaatdraagbanden moeten voorts van een priemrinnnaald aan den bindriem voor het ontkapmes bevestigd, en in de scheede tot ontkapmes opgeborgen, voorzien zijn.

De tot het bedieningsgereedschap behoorende vijl is bestemd om de nokken van de puntgranaten te herstellen, die door het stooten of vallen dezer projectielen zoodanig mogten misvormd zijn, dat zij niet meer in den vuurmond kunnen gebragt worden.

3. Bij punt 22 te voegen, dat het bij 't laden noodzakelijk is, de stang van den aanzetter zoo juist mogelijk in de as van de ziel te houden, en de handen zoo spoedig doenlijk te vervatten, om het projectiel

steeds in beweging te doen blijven. Komen de op de stang geplaatste messingen platkopdraadnagels bij gewone lading en tusschenprop niet ter hoogte van de monding, dan zal N°. 1, door een krachtigen druk of stoot op het projectiel te geven, het beletsel trachten te overwinnen.

4. Bij punt 23 nog te voegen, dat ook voor de getrokken vuurmonden, wanneer het volgende schot met dezelfde opzethoogte wordt gedaan, de rigter, alvorens de rigting te geven, zich overtuigen moet dat door het afgaan van het schot geene verandering in de opzethoogte is gekomen.

5. De opzethoogte wordt afgelezen op de opzetstang, langs den bovenkant van het rigtblokje, en de correctie voor de dérivatie op den dwarsarm, langs den regter kant van dit blokje. Bij gebruik van de vizierkeep in den dwarsarm, moet het rigtblokje 2^{cm}. lager gesteld worden dan de te bezigen opzethoogte bedraagt.

6. Wordt door den invloed van den wind de dérivatie verminderd of vermeerderd, dan moet de correctie voor de dérivatie worden gewijzigd.

7. Bij punt 25 te voegen, dat de voet van den opzet, alsmede de losse vizierkorrel, op den vuurmond bevestigd moet blijven, en dat de officier of onder-officier met het materieel der exercitie-batterij belast, ook zorgen zal, dat de kettingen der mondstoppen van de vuurmonden vóór den aanvang der oefeningen ontsloten zijn. Na het einde der exercitiën worden deze kettingen door de hangsloten weder bevestigd.

8. Bij het halen van de puntgranaat of puntgranaatkartets, wordt de granaatdraagband vóór het lijf gebragt.

9. Bij normale en grootere ladingen worden altijd tusschenproppen gebezigd. Voorts, wanneer door de verwijding der ziel eene meer voorwaartsche ligging van het projectiel noodzakelijk wordt. Tusschenproppen worden niet gebezigd wanneer op kustbatterijen met het kanon van 16^{cm.} zw. snel moet worden gevuid.

10. Ten einde den terugloop der walaffuiten van 16^{cm.} op ramen zooveel mogelijk tegen te gaan, dient bij het vuren het raam goed droog te zijn. Laten de omstandigheden dit niet toe, dan moet de terugloop worden getemperd door het strooijen van zand op de ramen.

I.

Getr. Kanons op Belegering-afuiten van Model.

12^{cm}.

Tot de bediening worden vereischt:

1 onderofficier of korporaal, als onderwijzer, en
5 kanonniërs, waarvan:

N°. 1. Lader.

» 2. Kardoesinsteker en hulplader.

» 3. Laadgereedschap-aangever en aftrekker of
ontsteker.

» 4. Kardoes- en projectieldrager.

» 5. Rigter.

De voor ieder nommer bestemde gereedschappen
zijn:

De onderofficier of korporaal, een tempeerboor met
zakje.

N°. 1. Een aanzetter, een aftrekker en een wisscher.

» 2. Een bezem, twee handspaken en een blokvijl.

» 3. Een middensoort-aftrektouw, twee hand-
spaken, en bij gebruik van kopgezwind-
pijpjes een zunderbus met schaar, een lont-
verberger, een lont- en een zunderstok.

- N°. 4. Een granaatdraagband, een beurston, een kardoeskoker en een vaaglap.
- » 5. Een pijpjestasch met zundgatdoorslag en slager, boor- en priemruimnaald, een duimeling, de korte opzetstang en de schoots-tafels.

Bij de affuiten O. M. ook een handspaak.

*Met puntgranaat (kartets of puntgranaatkartets)
en kardoes No.*

In orde de batterij = MARSCH ()*

De onder-officier of korporaal hangt het zakje, waarin de tempeerboor, over den regterschouder, links ahangende.

1. N°. 1 plaatst het laadgereedschap in de kruishouten.

N°. 2 neemt de mondstop uit en legt haar links van het stuk bij den kartetsstapel, alwaar hij ook de handspaken en den bezem tegen de borstwering plaatst; geeft de vijl aan N°. 5 ter berging in de pijpjestasch.

Wordt er gebruik gemaakt van puntgranaten voorzien van percussiebuizen, dan ontvangt hij van N°. 4 slaghoedjes en steekt deze bij zich.

N°. 3 plaatst de handspaken regts van het stuk, tegen de borstwering, of legt ze, bijaldien de kruishouten tegen de borstwering gesteld zijn, evenwijdig met deze achter N°. 1 op den grond; bevestigt daarna het marlijn van het aftrektouw met een paar halve slagen aan de kram, en legt het aftrektouw zelf, los

opgeschoten, op het stelkalf der affuit, hangt de zunderbus over den regterschouder, links afhangende, en plaatst lontverborger, lont- en zunderstok tusschen de kruishouten, of elders zooveel mogelijk gedekt.

N°. 4 hangt den granaatdraagband om den hals en legt den vaaglap op de mondstop; hij vult de beurston met kardoezen, volgens het opgegeven nommer, en bergt haar op de daarvoor ingerigte plaats; hij voorziet N°. 5 van pijpjes en zundertjes en N°. 3 van zunders, doet een kardoes in den koker en stelt dezen bij de borstwering.

Wordt er gebruik gemaakt van puntgranaten voorzien van percussiebuizen, dan voorziet hij No. 2 van slaghoedjes.

N°. 5 gordt de pijpjestasch voor het lijf, plaatst de schootstafels in den lederen passant, en de opzetstang, met de maatverdeeling naar zich toegekeerd, in het voetstuk; hij klemt de stang vast door middel van de bledschroef, neemt het zundgatdeksel af, legt het bij den kartetssapel en stelt het stuk waterpas.

Bij de affuiten O. M. steekt hij zijn handspak met het dikke einde 0.3 meter door den klapmutsring.

2. Zoodra deze toebereidselen gemaakt zijn, stellen de manschappen zich op hunne posten, allen 0.5 meter buiten de velgen van de raden; N°. 1 en 3, regts, N°. 2, 4 en 5, links van- en met het front naar het stuk, N°. 1 en 2, 0.5 meter vóór, N°. 3 en 4, even zoo veel achter de asarmen, N°. 5, 0.5 meter achter de druif.

Achteruit = (het) STUK.

3a. N°. 1 en 2 stellen zich aan de raden, N°. 1

vat met de regter, N°. 2 met de linkerhand een der benedenwaarts gekeerde speeken, met de andere hand een der bovenwaartsche, en houden zich gereed om met de eerste te heffen en met de laatste te duwen.

Beweegt zich het stuk te moeilijk, dan nemen No. 1 en 2 ieder een handspak, steken die met het dikke einde tusschen de speeken, tegen de velgen, achter de as, vatten met het uiteinde onder de zijwangen der affuit, en stellen zich met den rug naar de borstwering gekeerd.

N°. 3 en 4 steken hunne handspaken met het dikke einde, terwijl zij front naar de affuit maken, onder de kokers tot arbout.

N°. 5 plaatst zich achter het stuk, om het regt achteruit brengen te besturen, door N°. 3 en 4 te waarschuwen: *Staart links (regts)*, naarmate de staart in de eene of andere rigting moet worden gebragt.

Bij de affuiten O. M. doen No. 1 en 2 als boven; No. 3 en 4 steken de handspaken met het dikke einde, tusschen de speeken tegen de velgen achter de as, vatten met het uiteinde onder de zijwangen der affuit en stellen zich met den rug naar de borstwering gekeerd, en No. 5, front naar de borstwering makende, neemt zijne handspak, gereed om — altijd zonder ligten, — den staart te besturen en te zorgen dat het stuk regt achteruit gebragt wordt.

b. Zoodra N°. 1 ziet dat de manschappen gereed zijn, telt hij op een sleependen toon: *Eén*, en schielijke daarna: *Twee*, waarop allen te gelijk werken.

c. Dit tellen en werken wordt zóó lang herhaald

tot het kanon voldoende voor het laden is teruggebragt, waarna N°. 1 voor allen hoorbaar: HALT, zegt. Bij deze waarschuwing rigten alle manschappen zich op, N°. 3 en 4 plaatsen hunne handspaken, staande achter tegen de naaf, buiten het rad, en alle nummers hernemen hunne posten.

N°. 1 en 2, de handspaken gebruikt hebbende, plaatsen die weder tegen of bij de borstwering.

Bij de affuiten O. M. legt No. 5 het einde van zijne handspak op den grond.

Visiteert = (het) STUK.

4a. N°. 1 en 2 stellen zich bij den kop van het kanon, gerigt met den voorkant van de monding.

N°. 3 neemt den aftrekker en geeft dien aan N°. 1.

N°. 4 haalt de puntgranaat of puntgranaatkartets en ontvangt van N°. 5 een zundertje, geeft dit des noodig ter tempering aan den onderofficier of korporaal, neemt het stopje uit de buis, doorsteekt met de priemruimnaald het verkapsel der buis, brengt het zundertje met de hand zoo ver mogelijk er in, drukt het tegen de velg van het rad geheel in, zet het daarna, tot betere opsluiting en gedeeltelijke verbrijzeling van het kopje, nog met een paar krachtige stooten op den radband aan, neemt den vaaglap en plaatst zich één pas regts achter N°. 2.

Met puntgranaat voorzien van percussiebuis ladende, haalt N°. 4 een percussiegranaat, neemt den vaaglap, plaatst zich een pas regts achter N°. 2 en schroeft den schroefdop los.

Met kartets ladende, heeft N°. 4 geene verrigting.

b. N°. 5 treedt bij het zundgat en neemt de ruimaald in de rechterhand.

N°. 1 brengt den aftrekker tegen den stootbodem en draait hem twee- of meermaal rond, van zich af.

c. Haalt den aftrekker uit, geeft dien ter berging aan N°. 3 en ontvangt van hem of neemt den reeds gereed liggenden wisscher.

d. N°. 5 steekt drie- of viermalen het zundgat door, en neemt de ruimaald in de linkerhand.

WISCHT.

5a. N°. 5 sluit het zundgat met gestrekten rechterarm, en maakt front naar de borstwering.

Als er niet gevisiteerd is, onderzoekt hij het zundgat met de ruimaald en neemt die in de linkerhand; overigens als boven.

b. N°. 1 brengt den wisscher met behulp van N°. 2 tegen den stootbodem.

c. N°. 1 en 2 draaijen hem, door het vervatten der handen, minstens éénmaal in het stuk rond.

d. Halen den wisscher uit; N°. 1 geeft dien ter berging aan N°. 3.

Aanmerking. Het eerste tijdvak der bediening: *Tot vuren gereed*, is hier ten einde; wordt niet dadelijk tot laden overgegaan, dan zal, op het signaal van den batterij-kommandant: *Houdt op het vuur* (**) de onderofficier of korporaal kommanderen: *Dekt het zundgat* (*). Dit wordt door N°. 5 verrigt.

N°. 3 bergt den aanzetter bij overbank vurend geschut.

N°. 4 brengt zoo noodig de puntgranaat of puntgranaatkartets terug, bergt den vaaglap en geeft het zundertje zoo mogelijk ter berging aan N°. 5. Met percussiegranaten ladende, schroeft hij den schroefdoop weder vast. De manschappen hernemen hunne posten.

In het omgekeerde geval blijft ieder waar hij is, en volgt terstond het kommando:

LAADT (*).

Het signaal: *Houdt op het vuur (**)*, gegeven zijnde, zal, alvorens tot het laden over te gaan, eerst het signaal: *Opent het vuur (**)*, moeten gedaan worden.

N°. 3 legt, bij over bank vuren, den aanzetter in gereedheid op de borstwering.

N°. 4 haalt zoo noodig het geborgen projectiel terug en handelt zoo als vroeger (bij 4a) is voorgeschreven.

N°. 5 neemt het zundgatdeksel af, bergt het en sluit het zundgat.

6a. N°. 2 neemt de kardoes uit den koker en brengt haar in het kanon, met den krop naar voren.

Met kartets ladende, stelt N°. 4 zich met den kardoeskoker gereed, regts achter N°. 2.

N°. 2 ontvangt met beide handen de kardoes van N°. 4, en brengt haar in het kanon, als boven.

Bij het laden met kardoezen N°. 2 of bij worpladingen ontvangt N°. 1 een klos tot kl. ladingen van N°. 3, bevestigt daaraan de kardoes en brengt haar met den klos naar voren in het kanon.

N°. 1 neemt den reeds gereed liggenden aanzetter of ontvangt dien van N°. 3, en brengt met N°. 2 de kardoes tegen den stootbodem.

b. De kardoes wordt met een druk aangezet, en de aanzetter vlug uitgehaald door N°. 1, die hem in het schietgat of op de borstwering laat rusten.

Met tusschenproppen vurende, geeft N°. 3 een prop aan N°. 1, die haar in de monding steekt.

N°. 1 neemt den reeds gereed liggenden aanzetter, en brengt de prop met behulp van N°. 2 tot tegen de kardoes, waar zij met een druk wordt aangezet.

N°. 1 haalt den aanzetter vlug uit, en legt hem weder op de borstwering.

Met kartets ladende, bergt N°. 4 den karkoeskoker en neemt de kartets.

c. N°. 2 veegt zoo noodig het puntprojectiel met den vaaglap af; met beide handen plaatst hij daarna de granaat met de achterste rij nokken in de trekken van den vuurmond; en schuift de granaat een hand breed terug. N°. 1 is behulpzaam.

Met puntgranaten voorzien van percussiebuis ladende, neemt N°. 2 na deze verrigtingen, doch alvorens de granaat een hand breed terug geschoven te hebben, een slaghoedje, schroeft den schroefdop af, plaatst het slaghoedje op het schoorsteentje, schroeft daarna den schroefdop weder op, en schuift de granaat een hand breed terug.

N°. 1 en 2 brengen met den aanzetter het puntprojectiel naar achteren tot tegen de lading, en zorgen dat bij gebruik van tusschenproppen de op de stang geplaatste kring draadnagels de monding bereikt.

Met kartets ladende, ontvangt N°. 2 van N°. 4 de kartets en brengt die in het kanon.

d. N°. 5 steekt de ruimnaald in de kardoes, waarna

No. 1 den aanzetter uithaalt en dien ter berging aan No. 3 geeft.

No. 2 veegt zoo noodig, of op aanwijzing van den onderwijzer, de bedding af.

No. 4 bergt den vaaglap en alle nommers hernemen hunne posten.

Vooruit = (het) stuk.

7a. Alle manschappen stellen zich gereed, om op het tellen van No. 1, het stuk in batterij te brengen.

No. 1, 2, 3 en 4 werken daartoe op de tegenovergestelde wijze als bij: *Achteruit het stuk*.

Bij de affuiten O. M. werken No. 1 en 2 op de tegenovergestelde wijze als bij: Achteruit het stuk.

No. 3 en 4 plaatsen hunne handspaken in eene schuine rigting onder de velgen.

No. 5 bestuurt weder den staart der affuit.

Bij de affuiten O. M. bestuurt No. 5 den staart, met de handspak in den klapmutsring.

b. De beweging begint, en zoodra No. 1 ziet, dat de raden tot bijna tegen de borstwering gekomen zijn, zegt hij: HALT.

Op deze waarschuwing houden alle manschappen op te werken en hernemen hunne posten bij het stuk; No. 3 en 4 trekken hunne handspaken terug en houden die staande in de hand, van de borstwering afgekeerd.

No. 1 en 2 de handspaken gebruikt hebbende, plaatsen die weder tegen de borstwering.

Bij de affuiten O. M., neemt No. 5 de handspak uit den klapmutsring en plaatst die tegen de borstwering.

Op passen = RIGT ().*

8a. N°. 5 treedt bij het zundgat, neemt de ruimaald uit en bergt haar; zoekt op de schootstafels, de opzethoogte en de correctie voor de dérivative, voor den opgegeven afstand, bergt de schootstafels weder in den passant; begeeft zich, over den staart der affuit heenstappende, naar de regterzijde bij de opzetstang, regelt den opzet, daarbij eerst de correctie, vervolgens de opzethoogte gevende; grijpt met beide handen de armen van den stelschroef en rigt het kanon door den rigtkoker en over de losse vizierkorrel, op het aangegeven doel.

Bij de affuiten O. M. treedt No. 5 tusschen de zijwangen; verder als bij de affuiten V. M.

N°. 3 en 4 treden naar den staart der affuit, maken front naar de borstwering, plaatsen hunne handspaken onder de koppen der armbouten, en verzettèn den staart, op de waarschuwing van N°. 5: *Regts (Links)*; of: *Een weinig regts (links)*.

Bij de affuiten O. M. brengen No. 3 en 4 hunne handspaken onder de zijwangen aan.

b. Na het volbrengen der rigting, rigt N°. 5 zich op om te monteren.

N°. 3 en 4 bergen hunne handspaken zoodra N°. 5 zich oprigt, en hernemen hunne posten.

MONTEERT.

9a. N°. 5 plaatst het pijpje, met den trekker naar de linker zijde en regthoekig opgebogen, zoo diep mogelijk in het zundgat.

b. Treedt op het banket, boven den wind, om het schot waar te nemen.

Aanmerking. In denzelfden geest als bij 5, tweede tijdvak.

10. Als het schot terstond wordt gedaan:

N°. 1 en 2 doen ieder een pas achterwaarts.

N°. 4 haalt een kardoos.

N°. 3 gaat links van het stuk, steekt den haak van het afrektouw van boven naar onderen in het oog van den trekker van het pijpje, neemt den knevel in de volle regierhand, het touw tusschen den middelsten en ringvinger doorgaande, en plaatst zich met het front naar de borstwering, zóóver zijdelings van het stuk, dat het afrektouw eene flauwe bogt maakt en niet door het rad belemmerd wordt, terwijl hij hierbij den arm gestrekt houdt.

VUUR (*).

11. N°. 3 heft de hand bedaard op, ter hoogte van het hoofd, om vervolgens, door een krachtigen benedenwaartschen ruk, het pijpje te doen ontbranden.

Na het terugloopen van het stuk, legt hij het afrektouw over de linker zijwang.

N°. 5 draait, bij het vuren onder groote elevatie, de stelschroef zooveel op, als noodig is om te kunnen laden, en alle nummers hernemen hunne posten.

Bij de affuiten O. M. steekt No. 5 eerst de handspak door den klapmutsring.

De verrigtingen van No. 5 en 3 bij het monteren en het vuren, wanneer van kopgezwindpijpjes gebruik wordt gemaakt, zijn als volgt:

MONTEERT (*).

N°. 5 ziet het pijpje, vooral van onderen, na, en

plaatst het voorzigtig in het zundgat, treedt op het banket boven den wind, om het schot waar te nemen.

N°. 3 steekt den zunder aan, houdt de vlam naar de linkerzijde benedenwaarts gekeerd, begeeft zich ter hoogte van het zundgat boven den wind, altijd met de rechterzijde naar den vuurmond gekeerd.

VUUR (*).

N°. 3 brengt, den arm bedaard opheffende en het oog op het zundgat gerigt, den zunderstok met de nagels naar boven zoo hoog, dat de vlam van den zunder den kop van het pijpje doet ontbranden, trekt den zunderstok terug, snijdt zoo noodig den zunder af, bergt den zunderstok en herneemt zijne plaats.

12. Om op nieuw te laden, volgt terstond, naarmate het kanon te weinig of voldoende is terugge-loopen, het kommando:

Achteruit = (het) STUK;
of:

Visiteert = (het) STUK;
of:

WISCHT.

II.

Getr. Kanons op Walassuiten tot Vesting- en Kust- geschut, met ramen.

A. — 16^{cm}.

Tot de bediening worden vereischt:

I onderofficier of korporaal, als onderwijzer, en
5 kanonnières, waarvan:

N°. 1. Lader.

» 2. Kardoesinstecker en hulplader.

» 3. Laadgereedschap-aangever en aftrekker of
ontstecker.

» 4. Kardoes- en projectieldrager.

» 5. Rigter.

De voor ieder nummer bestemde gereedschappen zijn:

N°. 1. Een aanzetter, een aftrekker, een wisscher
en een zwengel.

» 2. Een bezem, een handspak, een zwengel,
een blokvijl, een speekborstel en een paar
morsmouwen.

» 3. Twee handspaken, een rolhandspak en, bij
gebruik van gezwindpijpjes, een zunderbus,
een lontverberger, een lont- en een zunder-
stok (*)

(*) Bij eikenhouten ramen ontvangen N°. 3 en 4 nog
ieder een wig met steel.

- N°. 4. Een beurston, een granaatdraagband, een kardoeskoker en een vaaglap.
- » 5. Een pijpjestach met zundgatdoorslag en slager, boor- en priemruimnaald, een duimeling, een lang aftrektouw, een lange en een korte opzetstang en de schootstafel.

Met puntgranaat (kartets) en kardoes No.

In orde de batterij = MARSCH ().*

1. N°. 1 plaatst het laadgereedschap in de kruishouten en bevestigt den zwengel.

N°. 2 bevestigt den zwengel, neemt de mondstop uit, plaatst die, benevens de handspak en den bezem, bij den kartetsstapel tegen de borstwering, hangt den speekborstol aan den spijker, ter linkerzijde van den middenraambalk, en geeft No. 5 de blokvijl ter berging in de pijpjestach.

Hij ontvangt van N°. 4 slaghoedjes en steekt deze bij zich.

N°. 3 plaatst de wig met steel en de handspaken regts van het sauk, tegen de borstwering, of legt ze, bijaldien de kruishouten tegen de borstwering gesteld zijn, evenwijdig daarmede achter N°. 1 op den grond; plaatst de rolhandspak links tegen de borstwering, hangt de zunderbus over den regter schouder, links afhangende, en plaatst lontverberger, lont- en zunderstok tusschen de kruishouten, of elders zooveel mogelijk gedekt.

N°. 4 legt den vaaglap op de mondstop, hangt den granaatdraagband om den hals, vult de beurston met

Vesting-Artillerie.

kardoezen van het opgegeven nommer en bergt haar op de daarvoor ingerigte plaats, doet een kardoes in den koker en stelt dezen, benevens de wig met steel, bij en tegen de borstwering, na vooraf N°. 5 van pijpjes en zoo noodig N°. 3 van zunders te hebben voorzien.

Wordt er gebruik gemaakt van puntgranaten voorzien van gewone huizen, dan voorziet hij N°. 5 bovendien van zundertjes.

N°. 5 gordt de pijpjestasch voor het lijf, plaatst de niet gebruikt wordende opzetstang en de schootsiafel in den lederen passant, en de voor den afstand gevorderde opzetstang, met de maatverdeeling naar zich toegekeerd, in het voetstuk, en klemt de stang vast door middel van de bledschroef; hij neemt het zundgatdeksel af, legt het bij den kartetsstapel, stelt het stuk waterpas, bevestigt het marlijn van het aftrektouw met een paar halve slagen om den druifhals en legt het aftrektouw, los opgeschoten, op het verhoogstuk der affuit.

2. Zoodra deze toebereidselen gemaakt zijn, stellen de manschappen zich op hunne posten, allen 0,5 Meter buiten de radbanden; N°. 1 en 3, regts, N°. 2, 4 en 5, links van het stuk, met het front er naar toegekeerd; N°. 1 en 2, 0,5 Meter vóór, N°. 3 en 4, even zooveel achter de asarmen; N°. 5, tegenover de trede.

Achteruit = (het) STUK.

3a. N°. 1 en 2 nemen ieder een handspak, steken die met het dikke einde tusschen de speeken der raden tegen den radband, met het uiteinde onder de kokers tot achterarmbout vattende.

N°. 3 en 4 plaatsen zich buitenwaarts van N°. 1 en 2 en werken mede op deze handspaken.

b. Zoodra N°. 1 ziet dat de manschappen gereed zijn, telt hij, op een slependen toon: *Kén*, en schielijk daarna: *Twée*, waarop allen te gelijk werken.

c. Dit tellen en verken wordt zóólang herhaald tot het kanon voor het laden voldoende is teruggebracht, waarna N°. 1 voor allen hoorbaar: HALT, zegt.

Bij deze waarschuwing rigten alle manschappen zich op, N°. 1 en 2 plaatsen hunne handspaken weder tegen of bij de borstwering en alle nummers hernemen hunne posten.

Wanneer onder hooge elevatiën gevuurd is, volgt op de waarschuwing: HALT, onmiddelijk het kommando:

Rigt op = (het) VERHOOGSTUK.

N°. 3 en 4 stellen de steunhouten op de vereischte hoogte, N°. 1 en 2 plaatsen hunne handspaken op de steunhouten en met het dikke einde onder het bodemstuk.

N°. 3 en 4 stellen zich, buitenwaarts van N°. 1 en 2, mede aan deze handspaken; op het tellen van N°. 1 wordt het bodemstuk door de Nos. zóó hoog geligt, dat N°. 5 het verhoogstuk kan oprigten. Als dit is geschied, zegt N°. 5: STRIKT.

N°. 3 en 4 brengen de bevestigingshaken in de ooggen der houten van het verhoogstuk.

N°. 1 en 2 plaatsen hunne handspaken tegen de borstwering, en alle nummers hernemen hunne posten; N°. 5 treedt op het raam en stelt het stuk waterpas.

Visiteert = (het) STUK.

4a. N°. 1 en 2 plaatsen zich op de voorste trede van het raam bij den kop van het kanon.

N°. 3 neemt den aftrekker, geeft dien aan N°. 1, en legt den wisscher in gereedheid op de borstwering.

N°. 1 haalt de puntgranaat, neemt den vaaglap, plaatst zich een pas regts achter N°. 2 en schroeft den schroefdop los.

Met puntgranaat, voorzien van gewone buizen, ladende, haalt N°. 4 een puntgranaat en ontvangt van N°. 5 een zundertje, geeft dit des noodig ter tempering aan den onderofficier of korporaal, neemt het stopje uit de buis, doorsteekt met de priemruinnaald het verkapsel der buis, brengt het zundertje met de hand zoo ver mogelijk er in, drukt het tegen de velg van het rad geheel in, zet het daarna, tot betere opsluiting en gedeeltelijke verbrijzeling van het kopje, nog met een paar krachtige stooten op den radband aan, neemt den vaaglap en plaatst zich een pas regts achter N°. 2.

Met kartets ladende heeft N°. 4 geene verrigtingen.

b. N°. 5 treedt op het raam, zoo hij er zich nog niet op bevindt, plaatst zich op den middenraambalk, zod' noodig met den linkervoet op het staartkalf en neemt de ruinnaald in de rechterhand.

N°. 1 brengt den aftrekker tegen den stootbodem en draait hem twee of meermaal rond, van zich af.

c. Haalt den aftrekker uit, geeft dien ter berging aan N°. 3, en neemt den reeds gereed liggenden wisscher.

d. N°. 5 steekt drie à vier malen het zundgat door.

WISCHT.

5a. N°. 5 sluit het zundgat met de linker hand.

Als er niet gevisiteerd is, onderzoekt hij het zundgat met de ruinnaald en sluit het met de linkerhand.

N°. 3 legt den aanzetter in gereedheid op de borstwering.

b. N°. 1 brengt met behulp van N°. 2 den wisscher tegen den stootbodem.

c. N°. 1 en 2 draaijen hem, door het vervatten der handen, minstens éénmaal in het stuk rond.

d. Halen den wisscher uit en N°. 1 geeft dien ter berging aan N°. 3.

Aanmerking. Het eerste tijdvak der bediening: *Tot vuren gereed*, is hier ten einde; wordt niet dadelijk tot laden overgegaan, dan zal, op het signaal van den batterij-kommandant: *Houdt op het vuur* (**), de onderofficier of korporaal kommanderen: *Dekt het zundgat* (*). Dit wordt door N°. 5 verrigt, die het zundgatdeksel van N°. 2 ontvangt.

N°. 3 bergt den aanzetter.

N°. 4 brengt zoo noodig de puntgranaat terug, bergt den vaaglap en schroeft den schroefdop weder vast.

Met puntgranaten ladende voorzien van gewone buizen, geeft hij het zundertje zoo mogelijk ter berging aan N°. 5.

De manschappen hernemen hunne posten.

In het omgekeerde geval blijft ieder waar hij is, en volgt terstond het kommando:

LAADT (*).

Het signaal: *Houdt op het vuur* (**), gegeven zijnde, zal, alvorens tot het laden over te gaan, eerst het signaal: *Opent het vuur* (**), moeten gedaan worden.

N°. 3 legt den aanzetter op de borstwering in gereedheid.

N°. 4 haalt zoo noodig de puntgranaat terug en handelt zoo als vroeger (bladz. 20 bij 4a) is voorgeschreven.

N°. 5 neemt het zundgatdeksel af, geeft het ter berging aan N°. 2, en sluit het zundgat.

6a. N°. 2 neemt de kardoos uit den koker en brengt haar in het kanon, met den krop naar voren.

Met kartets ladende, ontvangt N°. 2 met beide handen de kardoos van N°. 4, die zich met den kardoeskoker gereed, regts achter hem stelt.

N°. 1 neemt den reeds gereed liggenden aanzetter, brengt met N°. 2 de kardoos tegen den stootbodem.

b. De kardoos wordt met een druk aangezet, en de aanzetter vlug uitgehaald door N°. 1, die hem op de borstwering neerlegt.

Met tusschenprop vurende, geeft N°. 3 een prop aan N°. 1, die haar in de monding steekt.

N°. 1 neemt den reeds gereed liggenden aanzetter en brengt de prop met behulp van N°. 2 tot tegen de kardoos, waar zij met een druk wordt aangezet.

N°. 1 haalt den aanzetter vlug uit, en legt hem weder op de borstwering.

Met kartets ladende, bergt N°. 4 den kardoeskoker en neemt een kartets.

c. N°. 2 veegt, zoo noodig, de puntgranaat met den vaaglap af. Met beide handen plaatst hij daarna de granaat met de achterste rij nokken in de trekken van den vuurmond, en schuift de granaat een handbreed terug. N°. 1 is behulpzaam.

N°. 2 neemt daarna een slaghoedje, schroeft den schroefdop af, plaatst het slaghoedje op het schoorsteentje en schroeft daarna den schroefdop weder op.

Met kartets ladende ontvangt N°. 2 van N°. 4 de kartets en brengt die in het kanon.

N°. 1 is behulpzaam.

N°. 1 en 2 brengen met den aanzetter de granaat of kartets naar achteren tot tegen de lading en zorgen dat bij gebruik van tusschenproppen de op de stang geplaatste kring draadnagels de monding bereikt.

d. N°. 5 steekt de ruimaald in de kardoos.

N°. 1 haalt hierop den aanzetter uit en geeft dien ter berging aan N°. 3.

N°. 2 veegt zoo noodig, of op aanwijzing van den onderwijzer, de cirkelstukken en het raam af.

N°. 4 bergt den vaaglap.

Alle nummers hernemen hunne posten, behalve N°. 5, die op het raam blijft staan.

Onder hooge elevatiën vurende, wordt gekommandeerd.

Laat neder = (het) VERHOOGSTUK.

N°. 5 treedt van het raam.

N°. 3 en 4 maken de bevestigingshaken los, brengen die over in de krammen der schoorwangen en stellen de steunhouten op de vereischte hoogte; N°. 1 en 2 nemen hunne handspaken, plaatsen die op de steunhouten en met het dikke einde onder het bodemstuk; N°. 3 en 4 stellen zich buitenwaarts van N°. 1 en 2, als voor het ligten. Op het tellen van N°. 1 wordt het bodemstuk zóó hoog geligt, dat N°. 5 het verhoogstuk kan nederlaten. Als dit geschied is, zegt N°. 1: STRIJKT.

Het bodemstuk wordt gestreken tot de stelschroef op de bronzen stelschroefsteunplaat rust; N°. 5 treedt op den middenraambalk en alle nummers hernemen hunne posten; N°. 1 en 2 houden de handspaken in de hand van de borstwering afgekeerd.

Vooruit = (het) stuk.

7. N°. 1, 2, 3 en 4 werken op tegenovergestelde wijze als bij het achteruit brengen van het stuk, op het tellen van N°. 1.

Zoodra N°. 1 ziet dat de naven der raden tot tegen de stootklossen zijn gekomen, zegt hij: HALT.

Op deze waarschuwing houden alle manschappen op te werken; N°. 1 en 2 bergen hunne handspaken en alle nommers hernemen hunne posten, behalve N°. 5, die, gaande over den middenraambalk, de beweging van het stuk volgt en op het raam blijft staan.

Op passen = RIGT (*).

8a. N°. 5 haalt de ruimnaald uit en bergt haar; zoekt op de schootstafels de opzethoogte voor den opgegeven afstand en de correctie voor de derivatie, bergt de schootstafels weder in den passant, regelt den opzet, daarbij eerst de correctie, vervolgens de elevatie gevende, grijpt met beide handen de armen van de stelschroef en rigt het kanon door den rigtkoker en over de losse vizierkorrel, op het aangewezen doel.

Bij kustgeschut zal, indien geen bepaalde doelen, b. v. tonnen, baken, enz. aanwezig zijn, op den horizon worden gerigt.

N°. 1 en 2 begeven zich, achter N°. 3 en 4 om, naar het uiteinde van het raam en stellen zich met beide handen aan de zwingels om, op waarschuwing van N°. 5: *Regts (links)*, of: *Een weinig regts (links)*, naarmate de monding links (regts) moet worden gebracht, het raam gelijkmatig in beweging te brengen, tot N°. 5 HALT zegt, waarna N°. 1 den steunstok losmaakt en plaatst.

b. N°. 3 en 4 plaatsen zich, ieder aan hunnen kant, ter hoogte van de stelschroef om N°. 5 zoo noodig behulpzaam te zijn. Na het voleindigen der rigting nemen zij bij eikenhouten ramen de wiggen met steel, en stellen deze onder het raamkussen.

N°. 1, 2, 3 en 4 hernemen hunne posten, zoodra No. 5 zich oprigt om te monteren. (*)

N°. 2 zal, alvorens het zand en slijk, dat zich op den middenraambalk kan bevinden, met den speekborstel afvegen, als zulks door den onderofficier of korporaal noodig geoordeeld wordt.

Aanmerking. Bij het overgaan van rigting met staand, tot die met neêrgeslagen verhoogstuk, of omgekeerd, worden de handspaken op de voorschreven wijze op de steunhouten aangewend.

In het eerste geval wordt door den stukskommandant gekommandeerd:

Laat neder = (het) VERHOOGSTUK. (*)

In het tweede geval:

Rigt op = (het) VERHOOGSTUK.

De bevestigingshaken moeten altijd door N°. 3 en 4 in de krammen van de schoorwangen, of in de oogen der bouten van het verhoogstuk, behoorlijk vastgemaakt en de beweegbare kleppen geopend en overgeslagen worden.

(*) Wanneer de affuit zoo sterk mogt terugloopen, dat de zwengels gevaar loopen van door de raden beschadigd te kunnen worden, dan moeten N°. 1 en 2 alvorens hunne posten te hernemen, de zwengels afnemen en achter de rollen op den grond leggen. Na het vallen van het schot worden de zwengels weder bevestigd.

Indien het verhoogstuk opgericht is, steekt N°. 5 den sieutel door den vasten kop der stelschroef; bij neêrgeslagen verhoogstuk, door den lossen kop.

MONTEERT.

Aanmerking. In denzelfden geest, als bij 5, tweede tijdvak.

9. Als het schot terstond wordt gedaan:

N°. 5 neemt een pijpje, buigt den trekker recht-hoekig om, plaatst het zoo diep mogelijk in het zundgat, den trekker naar de linkerzijde gekeerd, haakt den haak van het aftrektouw van boven naar onderen in het oog van den trekker en geeft het aftrektouw aan N°. 3. Hij begeeft zich op de trede, vat met de volle linkerhand den scepter aan, en blijft over de rigtlijn het doel waarnemen, waartoe hij het ligchaam zooveel noodig voorover buigt.

Is het doel in de rigting gekomen, zoo kommandeert hij:

VUUR,

en springt bij gebrek van scepter van het raam.

N°. 3 begeeft zich links van het stuk, ontvangt van N°. 5 het aftrektouw, neemt den knevel in de volle rechterhand, het touw tusschen den middelsten en ringvinger doorgaande, de kneukels naar boven gekeerd, plaatst zich, front naar de borstwering makende, zoo ver zijdelings van het stuk, dat het touw een flaauwe bogt heeft, terwijl hij den arm gestrekt houdt.

N°. 1 en 2 doen ieder één pas achterwaarts.

N°. 4 verwijdert zich tot het halen van de kardoes.

10. Op het kommando: VUUR, heft N°. 3 de hand bedaard op, ter hoogte van het hoofd, om vervolgens

door een krachtigen benedenwaartschen ruk het pijpje te doen ontbranden.

N°. 5 neemt zooveel mogelijk de uitwerking van het schot waar.

Bij het vuren op beweegbare doelen, zal N°. 5 op het daartoe geschikte oogenblik vuur, kommanderen, waarop N°. 3 het pijpje aftrekt.

Na het terugloopen van het stuk begeeft N°. 5 zich weder bij den vuurmond en legt het aftrektouw, los opgeschoten, op het verhoogstuk.

N°. 1 bevestigt den steunstok

N°. 2 en 3 nemen bij eikenhouten ramen de wiggen met steel weg en plaatsen die tegen de borstwering.

N°. 5 blijft op den middenraambalk staan en de overige nummers hernemen hunne posten.

Met hulsgezwindpijpjes vurende, zal N°. 5 het pijpje, na het van onderen goed te hebben nagezien, de gezwinde lont vrij uithangende, opzetten; voor dit nummer verder als boven.

N°. 3 steekt den zunder aan, de regterzijde naar den vuurmond gekeerd, en houdt den brandenden zunder benedenwaarts, van den vuurmond afgekeerd.

N°. 1, 2 en 4 als boven.

Op het kommando: vuur, brengt N°. 3 bedaard den zunder, de nagels der hand naar boven gekeerd, aan de gezwinde lont van het pijpje, knipt, zoo noodig, den zunder af en bergt den zunderstok.

II. Om op nieuw te laden wordt gekommandeerd:

Rigt op = (het) VERHOOGSTUK,

en vervolgens, naarmate het kanon te weinig of voldoende is teruggelopen:

Achteruit = (het) STUK;

of

Visiteert = (het) STUK;

of

WISCHT.

B. 12^{cm}.

Tot de bediening worden vereischt:

1 onderofficier of korporaal, als onderwijzer, en 4 kanonniërs, waarvan:

N°. 1. Lader.

» 2. Kardoes- en projectieldrager.

» 3. Laadgereedschapaangever en aftrekker of ontsteker.

» 4. Rigter.

De voor ieder nommer bestemde gereedschappen zijn:

De onderofficier of korporaal een temp^{er}erboor met zakje.

N°. 1. Een aanzetter, een aftrekker en een wisscher.

» 2. Een bezem, een handspaak, een blokvijl, een granaatdraagband, een beurston, een kardoeskoker, een vaaglap en een speekborstel (*).

(*). Bij eikenhouten ramen ontvangen N°. 2 en 3 nog ieder een wig met steel.

- N°. 3. Een handspaak, een rolhandspaak en bij gebruik van gezwindpijpjes een zunderbus met schaar, een lontverberger, een lont- en een zunderstok.
- » 4. een lang aftrektouw, een pijpjestasch met zundgatdoorslag en slager, boor- en priemruimnaald, een duimeling, de korte opzetsang en de schootstafels.

Met puntgranaat (puntgranaathartets) (kartets) en kardoes No.

In orde de batterij = MARSCH ()*

De onderofficier of korpóraal hangt het zakje, waarin de temperboor, over den regter schouder, links afhangende.

1. N°. 1 plaatst het laadgereedschap in de kruishouten.

N°. 2 hangt den granaatdraagband om den hals, neemt de mondstop uit, plaatst die, benevens de wig met steel, de handspaak en den bezem, bij den kartetsstapel, legt den vaaglap op de mondstop, hangt den speekborstel aan den spijker ter linkerzijde van den middenraambalk, vult de beurston met kardoezen, volgens het opgegeven nummer, en bergt haar op de daarvoor ingerigte plaats; hij voorziet N°. 4 van pijpjes en zundertjes en zoo noodig N°. 3 van zunders; hij geeft aan N°. 4 de blokvijl ter berging in de pijpjestasch, doet een kardoes in den koker en stelt dezen regts van het stuk bij de borstwering.

Met percussiepungranaten vurende, voorziet hij zich van slaghoedjes, die hij bij zich steekt.

Met kartets ladende, stelt N°. 2 den kardoeskoker bij den kartetsstapel.

N°. 3 plaatst de wig met steel en de handspaak regts van het stuk, tegen de borstwering, of legt ze, bijaldien de kruishouten tegen de borstwering gesteld zijn, evenwijdig daarmede achter N°. 1, op den grond, legt de rolhandspaak links van het stuk tegen de borstwering.

Met gewone pijpjes vurende, hangt N°. 3 de zonderbus over den regterschouder, links afhingende, en plaatst lontverberger, lont- en zonderstok tusschen de kruishouten, of elders zooveel mogelijk gedekt.

N°. 4 gordt de pijpjestasch voor het lijf, plaatst de schootstafels in den lederen passant, en de opzetstang, met de maatverdeeling naar zich toegekeerd, in het voetstuk, en klemt de stang vast door middel van de bledschroef; neemt het zundgatdeksel af, legt het bij den kartetsstapel, stelt het stuk waterpas, bevestigt het marlijn van het aftrekkouw met een paar halve slagen om den druifhals en legt het, los opgeschoten, op het verhoogstuk der affuit.

2. Zoodra deze toebereidselen gemaakt zijn, stellen de manschappen zich op hunne posten; allen 0,5 Meter buiten de radbanden.

N°. 1 en 3 regts, N°. 2 en 4 links van het stuk, met het front naar heizelve.

N°. 1 en 2, 0,5 Meter vóór, N°. 3 even zoo veel achter de asarmen, N°. 4, 0,5 Meter achter de druif.

Achteruit = (het) stuk.

3a. N°. 1 en 2 nemen ieder een handspaak, steken die met het dikke einde tusschen de speeken der raden

tegen den radband, met het uiteinde onder de kokers tot achterarmbout vattende.

N°. 3 en 4 plaatsen zich buitenwaarts van N°. 1 en 2, en werken mede op deze handspaken.

b. Zoodra N°. 1 ziet dat de manschappen gereed zijn, telt hij, op een slependen toon: *Ken*, en schielijk daarna: *Twoe*, waarop allen te gelijk werken.

c. Dit tellen en werken wordt zóólang herhaald tot het kanon voor het laden voldoende is teruggebracht, waarna N°. 1 voor allen hoorbaar: *HALT*, zegt.

Bij deze waarschuwing rigten alle manschappen zich op; N°. 1 en 2 plaatsen hunne handspaken weder tegen of bij de borstwering, en alle nummers hernemen hunne posten.

Visiteert = (het) *STUK*.

4a. N°. 1 stelt zich bij den kop van het kanon, gerigt met den voorkant van de monding.

N°. 2 haalt de puntgranaat of puntgranaatkartets en ontvangt van N°. 4 een zundertje, geeft dit, des noodig, ter tempering aan den onderofficier of korporaal, neemt het stopje uit de buis, doorsteekt met de priemruimnaald het verkapsel der buis, brengt het zundertje met de hand zo ver mogelijk er in, drukt het tegen de velg van het rad geheel in, zet het daarna, tot betere opsluiting en gedeeltelijke verbrijzeling van het kopje, nog met een paar krachtige stooten op den radband aan, neemt den vaaglap en plaatst zich bij den kop van het kanon tegenover N°. 1.

Met puntgranaat, voorzien van percussiebuis, ladende, haalt N°. 2 een percussiegranaat, neemt den vaaglap en plaatst zich bij den kop van het kanon tegenover N°. 1, en schroeft den schroefdop los.

Met kartets ladende, heeft N°. 2 geene verrigtingen.

N°. 3 neemt den aftrekker, geeft dien aan N°. 1, en legt den wisscher in gereedheid op de borstwering.

b. N°. 4 treedt op het raam, plaatst zich op den middenraambalk, zoo noodig met den linkervoet op het staartkalf, en neemt de ruimnaald in de rechterhand.

N°. 1 brengt den aftrekker tegen den stootbodem, en draait hem twee- of meermaal rond, van zich af.

c. Haalt den aftrekker uit, geeft dien ter berging aan N°. 3 en neemt den reeds gereed liggenden wisscher.

d. N°. 4 steekt drie- à viermalen het zundgat door.

WISCHT.

5a. N°. 4 sluit het zundgat met de linkerhand.

Als er niet gevisiteerd is, onderzoekt hij het zundgat met de ruimnaald en sluit het met de linkerhand.

b. N°. 1 brengt den wisscher tegen den stootbodem.

N°. 3 legt den aanzetter in gereedheid op de borstwering.

c. N°. 1 draait den wisscher, door het aanvatten der handen, minstens éénmaal in het stuk rond.

d. N°. 1 haalt den wisscher uit en geeft dien aan N°. 3 ter berging terug.

Aanmerking. Het eerste tijdvak der bediening: *Tot vuren gereed*, is hier ten einde; wordt niet dadelijk tot laden overgegaan, dan zal, op het signaal van den batterij-kommandant: *Houdt op het vuur* (**), de onderofficier of korporaal kommanderen: *Dekt het zundgat* (*).

N°. 4 neemt het zundgatdeksel en plaatst het op het zundgat.

N°. 2 bergt den vaaglap, brengt zoo noodig granaat of granaatkartets terug en geeft het zundertje ter berging aan N°. 4.

Met puntgranaat, voorzien van percussiebuis vurende, schroeft hij den schroefdop weder vast.

N°. 3 bergt den aanzetter, en alle manschappen hernemen hunne posten.

In het omgekeerde geval blijft ieder waar hij is, en volgt terstond het kommando:

LAADT (*).

Het signaal: *Houdt op het vuur* (**), gegeven zijnde, zal, alvorens tot het laden over te gaan, eerst het signaal: *Opent het vuur* (**), moeten gedaan worden.

N°. 2 haalt de puntgranaat en handelt daarmede zoo als vroeger (blz. 20 bij 4a) is voorgeschreven.

N°. 3 legt den aanzetter in gereedheid op de borstwering.

N°. 4 neemt het zundgatdeksel af, en legt het bij den kartetsstapel.

6a. N°. 1 neemt de kardoes uit den koker en brengt haar in het kanon, met den krop naar voren.

Met kartets ladende, neemt N°. 2 de kardoes uit den koker, en brengt haar in het kanon.

Bij het laden met kardoezen N°. 2, of bij worpladingen, ontvangt N°. 1 een klos tot kl. ladingen van N°. 3, bevestigt daaraan de kardoes en brengt haar met den klos naar voren in het kanon.

b. N°. 1 neemt den reeds gereed liggenden aanzetter, brengt de kardoes tegen den stootbodem en zet die met een druk aan, haalt den aanzetter vlug uit en legt dien op de borstwering neer.

Met tusschenproppen vurende, neemt N°. 1 zulk een prop en steekt haar in de monding.

Vervolgens neemt hij den gereed liggenden aanzetter

en brengt de prop met behulp van N°. 2 tot tegen de kardoes, waar zij met een druk wordt aangezet.

Daarna haalt hij den aanzetter vlug uit, en legt hem weder op de borstwering.

Met kartets ladende, neemt N°. 2 een kartets.

c. N°. 2 veegt, zoo noodig, het projectiel met den vaaglap af. Met beide handen plaatst hij daarna de granaat of granaatkartets met de achterste rij nokken in de trekken van den vuurmond, en schuift de granaat een handbreed terug.

Met kartets ladende, brengt N°. 2 de kartets in het kanon.

Met puntgranaten, voorzien van percussiebuis, ladende, schroeft N°. 2, nadat de granaat met de achterste rij nokken in de trekken van den vuurmond is gebragt, den schroefdop af, plaatst een slaghoedje op het schoorsteentje, schroeft den schroefdop weder op, en schuift de granaat een handbreed terug.

N°. 1 en 2 brengen met den aanzetter het projectiel naar achteren tot tegen de kardoes of de tusschenprop en zorgen dat de op de stang geplaatste kring draadnagels, bij gebruik van tusschenprop, de monding bereikt.

d. N°. 4 steekt de ruimnaald in de kardoes; N°. 1 haalt den aanzetter uit, geeft dien ter berging aan N°. 3, en bergt den kardoeskoker.

N°. 2 bergt den vaaglap, en veegt zoo noodig, of op aanwijzing van den onderwijzer, de cirkelstukken en het raam af.

Alle nummers hernemen hunne posten, behalve N°. 4, die op het raam blijft staan.

Vooruit = (het) STUK.

7a. N°. 1 en 2 nemen ieder een handspak, steken

die met het dikke einde tusschen de speeken der raden tegen den radband, met het uiteinde onder de kokers tot voorarmbout vattende.

b. De beweging begint, en zoodra N°. 1 ziet dat de raden tot tegen de stootklossen gekomen zijn, zegt hij: HALT.

Op deze waarschuwing houden beide nommers op te werken en hernemen hunne posten bij het stuk, behalve N°. 4, die, gaande over den middenraambalk, de beweging van het stuk volgt en op het raam blijft staan.

De handspaken gebruikt zijnde, worden weder tegen de borstwering geplaatst.

Op passen = RIGT ().*

8a. N°. 4 haalt de ruimnaald uit en bergt haar, zoekt op de schootstafels de opzethoogte en de correctie voor de derivatie voor den opgegeven afstand, bergt de schootstafels weder in den passant, regelt den opzet, daarbij eerst de correctie, vervolgens de elevatie gevende, grijpt met beide handen de armen van de stelschroef en rigt het kanon door den rigtkoker en over den lossen vizierkorrel, op het aangewezen doel.

Bij kustgeschut zal, indien geen bepaalde doelen, b. v. tonnen, bakken, enz. aanwezig zijn, op den horizon worden gerigt.

N°. 1 en 2 begeven zich ieder met een handspak naar het einde van het raam, plaatsen die, elk aan zijn kant, onder het uiteinde der vorken tegen de rollen, om, op de waarschuwing van N°. 4: *Regts (links)* of: *Een weinig regts (links)*, naarmate de monding links (regts) moet worden gebragt, het raam gelijkmatig in beweging te brengen, tot N°. 4 HALT zegt

waarna N°. 1 den steunstok losmaakt en plaatst en beide nommers hunne handspaken bergen.

b. Zoodra N°. 4 zich oprigt om te monteren, hernemen alle nommers hunne posten.

Bij eikenhouten ramen nemen N°. 1 en 2 de wiggen met steel en stellen deze onder het raamkussen.

N°. 2 zal alvorens het zand en slijk, dat zich op den middenraambalk kan bevinden, met den speckborstel afvegen, als zulks door den onderofficier of korporaal noodig geoordeeld wordt.

MONTEERT.

Aanmerking. In denzelfden geest als bij 5, tweede tijdvak.

Als het schot terstond wordt gedaan.

9a. N°. 3 gaat links van het stuk, om van N°. 4 den knevel van het aftrektouw te ontvangen.

N°. 4 plaatst het pijpje, met den trekker naar de linker zijde en regthoekig omgebogen, zoo diep mogelijk in het zundgat, steekt den haak van het aftrektouw in het oog van den trekker van het pijpje, geeft den knevel aan N°. 3, die hem in de volle rechterhand neemt, met de knoukels naar boven gekeerd, het touw tusschen den middelsten en ringvinger doorgaande, en zich met het front naar de borstwering plaatst, zoover zijdelings van het stuk, dat het aftrektouw eene flaauwe bogt heeft en door het rad niet belemmerd wordt, terwijl hij daarbij den arm gestrekt houdt.

N°. 4 treedt vervolgens van het raam en plaatst zich op het banket, boven den wind, om de uitwerking van het schot waar te nemen.

b. N°. 1 doet een pas achterwaarts

N°. 2 verwijdert zich tot het halen eener kardoos.

VUUR (*).

10a. N°. 3 heft de hand bedaard op, ter hoogte van het hoofd, om vervolgens, door een krachtigen benedenwaartschen ruk, het pijpje te doen ontbranden.

Na het terugloopen van het stuk bevestigt N°. 1 den steunstok.

Bij eikenhouten ramen, nemen N°. 2 en 3 de wiggen met steel weg, en plaatsen ze tegen de borstwering.

N°. 4 begeeft zich weder bij den vuurmond, en legt het aftrektouw, los opgeschoten, op het verhoogstuk. Alle nummers hernemen hunne posten.

Met hulpgezwindpijpjes vurende, zullen de verrigtingen zijn als volgt:

MONTEERT.

N°. 4 neemt een pijpje, ziet het vooral van onderen na, plaatst het in het zundgat, en zorgt dat de gezwinde lont vrij ahangt. Vervolgens begeeft hij zich naar het banket, boven den wind, om de uitwerking van het schot waar te nemen.

N°. 3 steekt den zunder aan, plaatst zich ter hoogte van het zundgat, de rechterzijde naar den vuurmond gekeerd, en houdt den brandenden zunder benedenwaarts en van den vuurmond afgewend.

N°. 1 doet een pas achterwaarts.

VUUR (*).

N°. 3 brengt, den arm bedaard opheffende, den zunderstok, met de nagels naar boven, zóó hoog, dat de vlam van den zunder de gezwinde lont van het pijpje doet ontbranden, trekt den zunderstok terug, snijdt, zo noodig, den zunder af, bergt den zunderstok, en hernemt zijne plaats.

Na het terugloopen van het stuk bevestigt N°. 1 den steunstok.

Bij eikenhouten ramen nemen N°. 2 en 3 de wiggen met steel weg en plaatszen ze tegen de borstwering.

N°. 4 begeeft zich weër bij den vuurmond.

Alle nommers hernemen hunne posten.

11. Om op nieuw te laden, volgt terstond, naarmate het kanon te weinig of voldoende is terugge-loopen, het kommando:

Achteruit = (het) STUK;

of

Visiteert = (het) STUK;

of

WISCHT.

C. ZONDER RAMEN.

Wanneer de vuurmonden op walaffuiten zonder ramen gelegd zijn, dan geschiedt de bediening nagenoeg op gelijke wijze als bij de belegeringaffuiten.

Bij het achter- en vooruit brengen der affuit, worden de raden door N°. 1 en 2 met handspaken in de speekgaten bewogen. Bij zware kalibers worden zij daarin geholpen door N°. 3 en 4.

De affuit wordt hierbij bestuurd met een handspaak, met het dikke einde geplaatst tusschen de schoorwang en den middenbalk.

In den regél wordt hier bij het voor- en achteruitbrengen gebruik gemaakt van de rolhandspaken voor walaffuiten zonder raam, en daarbij opgevolgd het voorgeschrevene in de voorlaatste alinea van art. 16 van de algemeene bepalingen voor de bediening der gewone vuurmonden.

Bij het rigten wordt de affuit regts of links omgezet, door de handspaken onder het uitstokende gedeelte van het oogbeslag te brengen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

